СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 129. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок 3-го липня 1945. No. 129. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, July 3, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ | ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ | Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 | THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA | FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ЯВЛЯЄТЬСЯ В СЕНАТІ В СПРАВІ СВІТОВОГО ЧАРТЕРУ

Президент Гері С. Труман так заінтересований в справі ратифікації чартеру Обеднаних Націй, що особисто явився в понеділок 2, липня в сенаті, щоб виголосити зазив за одобрення чартеру. Є це перша поява президента у сенаті від року 1932. коли президент Гувер промовляв в справі економічної депресії.

Сенатська комісія для закордонних відносин приготовила плян для переведення голосування над чартером у як найкоротшому часі. Одначе наперед мусить бути переведене переслухання знавців і свідків перед комісією, а воно, як плянують, потриває 2 тижні. Обчислення голосів у сенаті виказують, що більшість вимаганих двох третин голосів потрібних для одобрення чартеру є запевнена.

ЯЗВА СТРАЙКІВ ДОШКУЛЮЄ.

У Ню Йорку застрайкувала незалежна юнія доставців ґазет в суботу 30. червня вночи, внаслідок чого всі нюйорські щоденники перестали появлятися у продажу. Деякі ґазети перестали виходити цілком, інші продають лише у бюрах видавництв. Яких 5,000,000 читачів не можуть дістати ґазети.

В Акрон, у стейті Огайо, вийшли на страйк додатково 15,000 робітників у фабриках ґумових виробів у Фаєрстона і Ґудїра. Вже передше покинули роботу 16,7000 робітників. Посередництво Краевої Ради Робітничих Відносин не помогло при наладнанню спору між наемцями й підприемцями.

ЗАКІНЧЕНО КАМПАНІЮ ЗА СЕМУ ПОЗИЧКУ.

Сема Военна Позичка принесла $22,210,000,000, отже виказала такий успіх, як ніяка попередна позичка. Та недописала вона в тому, що бондів кляси Е, тобто таких, що їх купують приватні одиниці, продано лише за $3,126,000,000, а сподівалися дістати за них 4 біліони. Ціла позичка мала принести 14 біліонів. Кампанія закінчена з днем 30. червня.

ПІДВИЩЕНО ПЛАТУ ФЕДЕРАЛЬНИМ РОБІТНИКАМ.

Президент Гері С. Труман підписав закон про яідвишку плат для федеральних наемців в цілому краю. Підвишка досягла 15 відсотків дотеперішньої плати. Нею не обняті поштові наемці, котрі мають платню на підставі окремого закону.

Вчасі свого перебування в Канзас Сити президент підписав також закон про продовження контролі цін ще на один рік.

ПОТРІБНО 90,000 СВІЖИХ РОБІТНИКІВ НА ЗАЛІЗНИЦЯХ.

Від початку війни американські залізниці перевезли 40,000,000 вояків у зорганізованім перевозі военних транспортів. Це значить на 124 відсотків більше, ніж за попередної війни. Тепер перевозять військові транспорти з Европи на Пацифік. Щоб викінчити цю роботу треба ще додаткових 90,000 робітників на залізницях як, твердить полковник Сувел Морис, предсідник комісії перевозу на західніх залізницях.

ГОРЯТЬ ПРИПАСИ ПЕТРОЛЮ У ФЛОРИДІ.

У Маямі, на Флориді, вибух у неділю 1. липня огонь у збірниках нафти, призначених для военних цілей. Досі згоріло яких 275,000 ґальонів. Усі збірники містять 1,000,000 ґальонів. Вчасі пожежі чути було принагідні вибухи. Досі трапився лише один смертельний випадок.

ВІДМОВЛЯЮТЬ ПЕРЕВОЗУ НА ЗАЛІЗНИЦЯХ.

Зогляду на літні ваказії і свято Четвертого Липня на залізницях повстав такий натовп, що залізничі підприемства не можуть настарчити ваґонів до перевозу подорожних у военному часі. Великі залізничі стації в Ню Йорку просто завертають подорожних домів, а по радіо проголошують зазив, щоб публика стрималася від поїздок зогляду на конечний перевіз вояків. До портів над Атлянтійським океаном прибувають кораблі з тисячами вояків, отже для них мусить бути приготоване все наперед.

З Европи звідомляють, що від Дня Перемоги від'їхало до Америки 310,000 американських вояків, а ще має приїхати 265,000 в місяцю липни.

ПАЛАТА ПРИНЯЛА ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО НАСЛІДСТВО ПО ПРЕЗИДЕНТІ.

Палата репрезентантів приняла в пятницю 29. червня законопроект про наслідство на становище президента, колиб теперішній президент помер або став неспосібним до виконування служби. Після нього мав би прийти предсідник палати послів, а потім щойно предсідник сенату, секретар стейту, секретар скарбу, секретар торгівлі, рільництва або праці.

Зібрано $3,704.50 на нюйорському вічу на допомогову акцію

Серед спеки 97 ступнів Фаренгайта в неділю 1. липня зійшлося понад 400 людей до салі Стайвезент Касіно Гол на зазив Обедданого Комітету Українсько-Американських Організацій і зложили $3,704.50 на українську допомогову акцію, ведену Українсько-Американським Допомоговим Комієтом у Філядельфії. Збірка продовжується. З віча вислано телеґраму до президента Трумана і ген. Айзенгавера з домаганням права азилю для українських военних утікачів в Европі.

ПОТВЕРДЖЕННЯ БИРНСА НА СТАНОВИЩЕ СЕКРЕТАРЯ СТЕЙТУ ЗАПЕВНЕНЕ

В суботу 30. червня президент Гері С. Труман іменував Джеймса Ф. Бирнеса секретарем стейту на місце Едварда Р. Стетиніюса.

Президент Труман вчасі свого побуту в Канзас Ситі відбув у пятницю 29. чертня конференцію з бувшим кандидатом на президента Злучених Держав з рамени Републиканської Партії, Алфредом Ландоном, а після конференції Ландон сказав репортерам, що вони оба обговорювали потребу такої заґраничної політики Злучених Держав, як малиб підтримувати обі великі політичні партії. На підставі такої заяви знавці політичних відносин у Вашингтоні заключають, що нову політику має започаткувати новий секретар стейту.

Тому, що Бирнес вже знаний із своїх попередних успіхів на різних становищах, панує загальне переконання, що не буде ніяких трудношів з затвердженням його номінації в сенаті.

АМЕРИКА СТРИМУЄ ВИДАЧУ СОВЄТАМ РОСІЙСЬКИХ ПІДДАНИХ

У пятницю 29. червня у таборі в Форт Дикс, у стейті Ню Джерзі, піднесли бунт проти управи табору німецькі плінники, колишні уроженці Росії, які були в німецькій армії і як такі попали в американський полон. Коли пороблено приготування, щоб їх вивезти кораблями до Совєтів, вони ставили чинний опір американським воякам. Прийшло до стрілів, кількох американських вояків і кількох плінників ранено, а 3 плінників повісились. Після розруху департамент війни у Вашингтоні несподівано застановив висилку російських підданих. Усіх їх є 154.

На підставі умови президента Рузвелта в Ялті такі плінники, яких зажадає Совєтська Росія, мають бути віддані Совєтам. Зогляду, що Америка тепер стримала передачу згаданих вояків, догадуються, що цю справу переговорять ще раз Три Потуги.

Уже сформовано американську ґрупу для контролі над Німеччиною

Дальша судьба Німеччини буде тепер, коли іде про правління нею Аліянтами, в руках Контрольної Ради для Німеччини. У тій контролі заступлені: Злучені Держави Америки, Велика Британія, Совєтський Союз і Франція. Американці, як звідомляють, уже потворили свої дивізії й те все, що потрібне, включно з звязковими офіцирами для звязку з іншими групами, що будуть разом з американцями держати контролю над Німеччиною. В Контрольній Раді для Німеччини американці становитимуть свою групу, подібно, як британці, Совєти, чи французи. Контроля буде поділена на різні частини: економінчу, транспортову, політичну, фінансову і т. д. Чи не найважнішою буде наразі ще політична контроля. В ній заступатиме Злучені Держави Роберт Д. Морфі, Англію сер Вилійем Стренґ, а Совєти Андрей Вишинський. Вони будуть разом з французьким представником, що буде ще назначений, формувати цілу дальшу політику супроти Німеччини. Військові Управління, що находяться на чотирох зонах, на які поділено тепер Німеччину для окупаційних цілей, будуть потім примінювати ту політику до життя.

УГОДА МІЖ СОВЄТАМИ І ФРАНЦІЄЮ В СПРАВІ ВИМІНИ ГОРОЖАН

Московське радіо подало, що підписано угоду між Совєтським Союзом і Францією в справі репатріяції совєтських і французьких горожан. Кожна з тих держав має подбати про транспорт і харчі тих чужих горожан, яких відсилає з свого краю.

НІБИ ЗАМІНЯЛИ КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ ЗА ТЕШИН

Як преса рознесла вістку, що заключено між Совєтським Союзом і Чехословаччиною договір у справі прилучення Карпатської України до Совєтів, то в Лондоні почали курсувати чутки, що Чехословаччина має дістати за те уступство щось далеко важніше й цінніше, себто Тешин, за який іде спір між Польщею і Чехословаччиною, та куди ввійшли польські війська. Теж завважують, що Чехословаччина втратила тепер границю з Румунією, а Совєти дістали зате повну границю з Угорщиною. Ще подають, що до Карпатської України влучили Совєти теж і місто Чап, що було досі важним мадярським комунікаційним, залізничим вузлом.

ВАТИКАН ПРО УГОДУ В СПРАВІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Ватиканська новинкарська аґенція подала новинку про перехід Карпатської України до Совєтів в такий спосіб, що це зробило „глибоке враження". А це тому, що такі речі переводяться умовами між двома партіями, замісць, щоби бути предметом міжнародного договору. Ватикан, як виходилоб, зацікавлений тим ще й тому, що на тій території, як кажеться, є велике число католиків.

ЩАСЛИВО ПРИБУВ ДО САН ФРАНСИСКО І ЩАСЛИВО ВІДІХАВ, СПОВНИВШИ ВЕЛИКУ, ІСТОРИЧНУ МІСІЮ.—Президент Труман, прибувши літаком до Сан Франсиско на замкнення Конференції Обєднаних Держав, був повитаний з радісною усмішкою Едвардом Р. Стетиніюсом, секретарем стейту, що гідно сповнив свій обовязок проводу згаданою Конференцією. З такою самою радістю президент Труман відїхав з Сан Франсиско, бо Чартер цеї міжнародної організації зістав одноголосно принятий.

АВСТРАЛІЙЦІ ЗАНЯЛИ БАЛІКПАПАН, ВЕЛИКУ НАФТОВУ ПРИСТАНЬ В БОРНЕО

Японське радіо з Токіо далі голосить про велику масу аліянтських кораблів, нагромаджених в поблизу Макасарських Проливів. Згадується, що є понад 50 военних кораблів, в тому вісім кружляків, десять контрторпедовців і т. п. Це звідомлення покривається з тим, що заповів минулого тижня ґен. МекАртур про наближаючіся военні операції в західнім Борнео, де находяться нафтові терени, а теж великі плянтації ґуми. Виходить, що японці понищили рафінерії нафти, але не понищили ґумових плянтацій, яких мабуть навіть не мали часу якслід використати. Японське радіо теж згадує, що Балікпапан, що був головним нафтовим японським джерелом, є весь у руїнах наслідком аліянтських бомбардовань. Тепер Юнайтед Прес подало, що Балікпапан здобутий австралійськими частинами, що висіли на беріг в східнім Борнео під проводом самого ґен. МекАртура.

ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ОФЕНЗИВА НА САМУ ЯПОНІЮ.

Не зважаючи на те, як іде на різних побоєвищах, найбільшу увагу присвячують тепер в Японії властивій аліянтській інвазії, під чим треба розуміти інвазію самої Японії. Вона вже недалека, як виходить з того, що голосить саме японське радіо, згадуючи про здобуття америкацями малого острова Окіно-Ерабу. Це здобуття не булоб нічим особливим, якби не те, що цей острівець віддалений від Японії всього 250 миль, та якщоб кожний день не доносив про нові цілком успішні бомбардовання американськими фортецями рафінерій нафти, що продають ґазоліну, себто те, що є тепер для Японії найціннішим.

ЧОМУ НЕ ВДЕРЖАЛИ ОКІНАВИ?

На те питання, дає державою контрольована японська новинкарська аґенція таке вияснення, що годі було жертвувати більшим числом себебуґних літаків, бо вони потрібні до оборони самої Японії, як зачнеться аліянтська інвазія. Тому, кажеться далі, годі заключати з того, що сталося в Окінаві, що подібне може статись і з самою „рідною землею", бо для її оборони будуть випущені маси себегубних літаків, а ті, що будуть ушкоджені, будуть відразу направлені, бо на місці будуть готові всі потрібні до цього матеріяли.

ГІРШІ ВІД ТАРАХКАВЦЯ ...

Як тільки американські хлопці вступили ногою на Окінаву, зараз їх остерігали, щоб були осторожними перед їдовитими гадинами, особливо перед тарахкавцем. Всі повзували високі черевики. Та показалось, що гадюк не так багато, бо як були, то погинули. Та інакше мається справа, кажуть вояки, з блохами. Перед ними ніхто їх не остерігав, а та язва не опускає вояка ні одної ночі.

ЧИ НЕ ЧУДЕСНЕ ЛІКУВАННЯ?

Департамент маринарки подає приклад з вояка, що його поверхня тіла була попалена на 83% наслідком ґазолінової експльозії десь на Пацифіку. По двох місяцях його цілковито вилікували кровною плязмою і пенесилином.

БОЯТЬСЯ ПОЛОНЕНИХ, ЩО В АМЕРИЦІ.

Американське Військове Управління в Німеччині боїться найбільше тих німецьких полонених, що були взяті в полон в Африці, Сицилії та Італії й перевезені до Злучених Держав. Вони повинніб повернути до Німеччини ще того літа. Це, як кажуть військові, не тільки утруднить справи з виживленням, що то така катастрофальна, але ускладнить справу ще тим, що оті полонені далі залишились завзятими націстами. Такими вони є в таборах полонених. Як такі, як повернуть до краю і побачуть його цілком знищеним, ґотові творити „воюючі націстівські ґрупи". Так кажуть.

450,000 НЕВІЛЬНИЧИХ РОБІТНИКІВ.

Стільки є тепер на тій німецькій території, що є під американською владою. Найбільше між ними поляків, що не хочуть, принаймні тепер, вертати до Польщі. Наразі їх не будуть силувати вертати до свого краю. як вони не хочуть.

ПОМЕР ГАХА.

З Лондону подають, що помер в 73 році життя Еміль Гаха, президент Чехословаччини під націстівською окупацією. Він заявився був за тісну співпрацю з німцями і таким був до останку. Чеський уряд, що тепер при владі, поставив його на лісту зрадників. Його арештовано 5. травня і мали судити за зраду. Він став президентом в 1938. році, як уступив з президентури під натиском німців д-р Едвард Бенеш, що знов є президентом. Гаха властиво ніколи не виконував влади, а був тільки сліпим оруділм в руках Гітлера.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of Octobed 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокє число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіти і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Проєкт нового робітничого закона

Сенатори: демократ Геч з Ню Мексика та републиканці Бертон з Огайо та Бол з Минесоти, внесли в конґресі проєкт нового федерального закона про робітничі відносини. Як такий він порушує такі справи, як відносини між робітничими орґанізаціями та підприємцями, робітничими орґанізаціями й державними урядами, отже справи, від яких у великій мірі залежить доля робітників і підприємців. Про ті справи вже існують різні федеральні закони, і новий законопроєкт задумує їх у значній мірі змодифікувати.

Що між існуючими законами в робітничих справах ще є багато місця на нові закони, про те нема найменшого сумніву. Що багато старих законів потребує зміни, деякі постанови обмеження, інші поширення, теж звісно всякому. Не є це ніякою тайною, що не дивлячися на масу робітничих законів, робітниче законодавство Америки ще лишає багато до бажання. Нема сумніву, що треба закона для кращої захорони робітників перед підприємцями, але й треба закона для захорони робітників перед нечесними юнійними урядниками. Згадані проєктодавці нового робітничого закона видно взялися перевести новий робітничий закон, користаючи з цього загального зрозуміння потреби нового закона про робітничі справи.

Який саме їх проєкт, видно вже з того, що на нього піднялася відразу хвиля протестів з боку великих союзів робітничих юній. Якби так одночасно проти проєкту піднялися протести з боку таких орґанізацій, як союз фарбикантів або торговельні палати, то ми знали би, що це проєкт, недобре обдуманий. Колиж ті останні орґанізації мовчать, то можна догадатися, що проєкт виходить виключно зо становища інтересів фабрикантів та купців. Протести Американської Федерації Праці та Конґресу Промислових Орґанізацій не лишають про це найменшого сумніву.

Проєкт виходить мовчаливо зо заложення, що робітничі юнії є чимось у роді приватних орґанізацій, які повинні би бути обмежені державою. Тимчасом у передових державах, між котрими Америка хоче мати місце, приняли вже погляд, що робітничі юнії це частина демократичної системи полагоджування спірних питань та полагоджування інтересів великих суспільних ґруп, що ведуть господарку краю. Проєкт пропонує примушувати робітничі орґанізації слухати урядових арбітраційних судів, що йде в розріз з дотеперішнім зрозумінням свободи в Америці, де наприклад залізничий закон заставляв робітничі юнії приймати присуд арбітраційного суду, як вони на суд згодилися, але не заставляє їх годитися згори на суд, як вони цього не хочуть.

Вже з цих недостач видно, що пропонований сенаторами закон про робітничі відносини не бере під увагу ні засад демократії й свободи, як їх розуміється в Америці, ні досвіду, який в тій справі вже добуто.

Міжнародний чартер: цілі й засади

Поки прийде час основно розглянути цілий текст чартеру Обєднаних Націй, ухваленого на міжнародній конференції у Сан Франсиско 26. червня, подаємо в українськім перекладі покищо вступний уступ чартеру.

Він звучить:

„Ми народи Обєднаних Націй, рішили,

щоб спасти будучі ґенерації від язви війни, яка двічи за нашого життя нанесла невисловлені терпіння для людства; і

щоб втримати віру в основні права людини, у достоїнство і вартість самої людини, у рівні права для мужчин і жінок як теж і націй як великих та так і малих; і

щоб витворити такі відносини, серед яких можнаб зберегти справедливість і пошанівок для зобовязань, що повстають із договорів та інших джерел міжнародного права; і

промощувати шлях до суспільного поступу та до поліпшування життєвих відносин серед більшої свободи; а щоб для осягнення намічених цілей

переводити в практиці толеранцію та жити один з одним мирно як пристало на добрих сусідів; та

щоб обєднати наші сили для втримання міжнародного миру й забеспеки; як теж

щоб через приняття засад та встановлення метод впевнитися, що збройних сил не вільно буде вжити для інших справ хіба для спільного інтересну; а вкінці

щоб запрягти міжнародню машинерію для промощування шляху під економічний та суспільний розвиток усіх народів — ми постановили собі злучити наші змагання для осягнення отих намірів.

Послідовно, уряди кожної з наших націй, через своїх представників, зібраних у місті Сан Франсиско — коли вони виказали свої повновласти, виповнені в належній правильній формі — погодилися на оцей чартер Обєднаних Націй і оцє творять міжнародню орґанізацію, яка буде знана як Обєднані Нації".

Після цього вступу слідує 19. розділів („глав"), а в кожнім розділі є ще статті (артикули) в порядковім числі від 1 до 111 безогляду на число розділу. Кожний розділ має наголовок, який вказує, що в ньому міститься.

Розділи означені римськими цифрами (I—XIX), а артикули понумеровані арабськими цифрами. Деякі розділи обіймають лише одну справу і мають один наголовок, а деякі обіймають кілька справ і мають кілька наголовків. Загалом чартер містить в собі постанови про 5 головних частин міжнародньої машинерії, а ними є:

Загальне зібрання (асамблея). Асамблея складається із членів усіх націй, які мають повновласть радити і передавати доручення буквально про всі справи, які відносяться до мирних відносин між усіми націями. В асамблеї кожна держава, велика чи мала, має мати однакове слово і один голос.

Рада Забеспеки. Вона складається з 11 націй, а серед них мусять усе бути заступники Великих Потуг, а саме: Злучених Держав, Советського Союзу, Великої Британії, Китаю і Франції; крім них є в ній заступники 6 менших держав, вибрані асамблеєю. Ця рада має авторитет вживати засобів для виключення війни або для привернення ладу мирними або насильними способами. Одначе рада не може підняти якогось кроку без повної згоди цілої Великої Пятки.

Суспільна й Економічна Рада. Вона складається з 18. націй, що їх вибирає асамблея. Оця аґенція має промощувати шлях для таких різнородних справ, як поліпшення добробуту і пошанівок та розширення прав людини у всіх націях.

Опікунча Рада. Вона складається з рівного числа представників таких держав, що мають під собою мандат, і інших держав, котрі не мають під своєю контролею залежних територій. Рада має наглядати над правами для народів, що находяться під міжнародньою опікою і має стояти на сторожі їх суспільних, економічних і політичних прав.

Комітет для військового штабу. Він складається із начальників булави Пяти Великих Потуг і творить Високу Команду, яка приймає й виконує доручення Ради Забеспеки.

Військову силу для доручень Обєднаних Націй дають поодинокі держави на підставі умови, яку заключить Рада Забеспеки з ними, як своїми членами. Цих договорів не можна буде заключити скорше, аж збереться орґанізація Обєднаних Націй на засідання.

Коли Рада Забезпеки не забеспечить якоїсь держави перед нападом, тоді така держава має право самооборони, а таксамо і ціла ґрупа держав може змобілізуватися до самооборони. У такий спосіб, під охороною Між-Американської Юнії, колиб хтось напав на одну американську державу, тоді всі інші американські держави можуть стати в її обороні і цим вони не ломлять чартеру, коли Обєднані Нації не подбали дати цій державі охорону.

Микола Чубатий.

Як колись за часів мазепинців

Нинішні часи для України так живо нагадують часи по бою під Полтавою (1709). Тоді Україна під проводом гетьмана визвольника Мазепи зірвалася до бою за волю України проти московського панування. Бій українців та їх шведських союзників проти Росії царя Петра Великого випав для України нещасливо. На Україні наступило роздвоєння. Тільки ідейніша та краща частина козаків стала по боці Мазепи зі запорожцями під проводом кошового Гордієнка включно. Друга частина, одні з конечности, другі з власної волі, стали при царі Петрови В. та боролися проти рідного краю, за його поневолення. Зрадники українського народу як Галаґан помагали руйнувати серце української волі Запорожську Січ. Петро В. настановив нового гетьмана та став голосити по всему світу, що на Україні ніякої зміни нема. Тільки зрадник України Мазепа піднявся проти Божого помазанника царя Росії, але український нарід вдоволений з російського панування та що під царською рукою Україна є самостійною, як нинішня під світлою рукою червоного царя Сталіна.

Найшлися тоді як і нині українці духовні та світські, що виклинали Мазепу та зрадником його клеймили, ласку царя для України величали саме тоді, коли цар Петро, ставши всевладним паном України та дійсним правителем Польщі, на Україні по обох берегах Дніпра люто розправлявся зі самостійниками, прихильниками гетьмана Мазепи. Сотки мазепинців, що попали в царські руки згинули найлютішою смертю. Тисячі знова що найкращих патріотів мусіли опустити рідний край та шукати притулку та охорони на чужині. Історія тисячі тих скитальців, що під духовим проводом гетьмана Пилипа Орлика перед світом завзято боронили справи незалежности України, назвала мазепинцями, бо всіх їх обєднував ідеал самостійної України, видвигнений покійним вже тоді гетьманом Іваном Мазепою. Мазепинці розбрилися по цілій Европі, всюди вияснюючи правдиве обличча Росії та всюди вподинаючися за справу своєї поневоленої батьківщини. Документ написаний самим гетьманом на вигнанні Пилипом Орликом під заголовком: „Вивід прав України" є прямо знаменним документом історичним та знаменитим актом міжнародної дипльоматії.

В чім подібність мазепинських часів з нинішними.

Україна нині війни з Росією не вела. Як частина російської червоної імперії Україна боролася проти німецького нападу на Совети, а тим самим й на Україну. Які панували політичні настрої серед українців в часі теперішної війни на східній Україні можна буде прослідити аж по тім, коли настануть мирні часи та люди станують свобідніше писати та говорити без страху, що можуть її зловити та видати в руки советських аґентів, що пильно слідкують за всіми українцями самостійниками по всему світі.

Які були настрої західних українців до російських большевиків знаємо дещо краще. Комуністи до 1939 року були поставлені поза рямці зорґанізованого українського громадянства без огляду на партійні різниці. Ледви чи потім змінилося щось на ліпше.

На всякий випадок одно є певне, що західна Україна рівно боролася проти німецьких наїзників як теж проти червоних советських наїзників. Червоні блахмани можуть ще ділати на темняків поза океаном, одначе західно-українське громадянство має напевно ясний погляд на нову підсоветську дійсність. Не диво проте, що большевицький наїзд вважали західні українці за таке саме нещастя, як кожний другий наїзд, тому по другім приході большевиків сотні тисяч що найкращих українських патріотів всіх українських партій були приневолені покинути рідний край, як колись за часів Мазепи. Зробили вони це з тою самою ціллю, як їх предки з перед двіста трицять пять літ, а саме, щоби зберегти своє цінне життя для України та щоби у світі дальше обороняти святе право українського народу жити самостійним життям вільної нації... В цім перша подібність теперішної української політичної еміґрації найчисленнішої в українській історії з цею першою українською політичною еміґрацією за часів гетьмана Івана Мазепи. Та це ще не одинока подібність. Мазепинці з перших років 18. століття навіть живучи за границею найшлися в смертельнім страху за своє життя. За ними гонили царські аґенти по цілій Европі, щоби дістати їх у свої руки на певну смерть. По всіх дворах Европи пішли російські дипльоматичні інтервенції, щоби мазепинців видавати в руки російської влади, закидаючи їм, кожному зокрема, якийсь злочин. Здебільша всюди відповіди були відмовні або дипльоматично виминаючі. Сумління тогочасної Европи не позволяло на нарушення святого права азилю для українських борців за волю.

Дипльоматичні інтервенції в державах приязних для Росії осягали тільки це, що внеможливляли мазепинцям політичну працю на терені тих держав. Натомісць тогочасна Швеція, Франція, Туреччина зовсім виразно позволяли на свобідну роботу українських скитальців в обороні самостійности української козацької нації.

Та кромі леґальних дипльоматичних заходів Росія Петра В. розіслала по всіх закутках Европи своїх аґентів, що намовляли одних до повороту на батьківщину добровільно, других заманювали підступом та насильно вивозили до Росії, а звідтам на заслання. Добровільно повернув прилуцький полковник Дмитро Горленко, ґенеральний писар Іван Максимович та ґенеральний обозний Ілля Лимиковський з братом Михайлом. Доля їх була різна.

Натомісць Андрія Войнаровського заманив царський посол в Гамбурзі та вивіз його у Росію. На засланні в Якутську, тоді в найдикшій країні Росії, коротав він своє життя аж до 1740 р. Так само підступом арештували царські аґенти другого мазепинця Григора Герцика в Варшаві. Арештованого вивезли теж до Росії мимо протесту польського уряду. У великих злиднях в Москві закінчив він своє життя. Всі решта мазепинці були під постійним шпигуванням російських аґентів та під постійною загрозою впасти жертвою передуманого підступу.

Подібно теж нині сотні тисяч українців, що мусіли покидати рідний край перед поворотом червоних в Україну, є нині предметом дипльоматичних торгів. Советська Росія домагається видання людей, яким по праву Божому та людському належиться сакральне право азилю. І нині в Европі загрожує кожному українському самостійникови небезпека попасти в руки червоних, колиб тільки зробив один менше осторожний крок.

І нині сотні українців таки дісталися вже проти власної волі в руки советських аґентів; яка буде їх доля, можна собі представити. Проти себе у західних краях стоять непримирим обози. Офіціяльний російсько-большевицьки табор з усею силою дипльоматичного апарату та проти нього сотні тисяч новочасних мазепинців, добровільних еміґрантів з України, що вірно тримаються старої мазепинської дивизи: „Україна все боролася за волю".

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

33)

— Ну, так гоніть до біса! „Тайм кіпер" видасть вам „паси". І щоб до вечора вас вже тут не було, зрозуміли?

— Щеб пак! Але обід зїмо ще тут.

— А то з вас батярня! — вже сміючися говорив Лоренс. — Я й справді думав, що послабли. Та коли сказали, хто саме заслаб, зразу подумав собі, що то щось дуже не ясне. Шкода мені, що ви задобрі хлопці, хоч батяркуваті. З іншими я інакше обійшовсяб.

Ввечорі „Трійка Гільтаїв" швендалася вже по місті. Кожний подався на свою попередню кватирю. Другого дня зайшов до Безхатного один, Олекса на імя.

— Знаєш, — заговорив з порога кімнати. — Маю розповісти тобі щось цікаве!

— А що саме?

— Я живу у коваля, заможної людини. Як він зоветься, хіба все одно. Ти й так його не знаєш, а ковалів на світі багато. Має він жінку і троє дітей.

— Тай що з того? Багато людей мають і по пятеро дітей. Але в тому нема ще нічого цікавого.

— Зажди, не перебивай! Цікаве те, що чоловяга цей всі свої збереження кладе на жінчине імя в банк. Щось вісім тисяч вже має.

— Все таки не розумію, чомуб я мав тим зацікавитися?

— Зараз зрозумієш. Та жінка й раніше все наскакувала коло мене. А тепер знаєш, що мені пропонує?

— Ну. Чейже не закатрупити коваля?

— Та ні! Каже, щоб з нею втікав, отщо!

— І втікатимеш? Вісім тисяч не злий гріш!

— За кого ти мене вважаєш? — Олекса трохи образився. — Коваль гарна людина до тогож!

— Щож ти робитимеш? — питав Безхатний.

— Біда, і самий не знаю, що? Хотілосяб якось попередити людину, щоб переписав гроші на себе, чи що!

— То буде по людськи. Я певний був, що ти чесний хлопець...

— Тільки, як попередити? От в чім біда!

— Розкажи отверто про все.

— Ні, — Олекса заперечив. — Розібю тоді родину, а в них же діти. Знов же, вона може все звернути на мене; говорити, що то я підмовляв її чи копався до неї, а все видумав у відплату за її відмову. Не знаєш жінок? Хитрі дуже!

— І це правда. Всеж якось так делікатно попереди свого коваля. Не мені тебе вчити. Найдеш спосіб.

По святах, їдучи на кемпу, Безхатний спитав Олексу, чи він попередив коваля. Той відповів:

— Попереджувати — попереджував, та без успіху.

— Чому? Не повірив?

— Не те! Бачиш, я говорив здалеку, щоб не збудити його підозрінь супроти жінки. Питав, чи то його власний дім, чи має який гріш, бо все працює без перерви. Він і розповів чистосердечно, навіть те, що кладе гроші на жінчине імя. Я сказав, — чи то не ризиковно так робити, адже всякі жінки бувають. Підийде який безсовісний — і пропали гроші. Він аж образився. Моя жінка не така! — каже. Як же я міг йому ясніше сказати? Вміла приспати в ньому всяку тінь недовіря.

— А ковалиха що на те?

— Говорила ще раз, щоб втікали. Дав їй зрозуміти, що вона помилилася адресою, ну, й дістав „дурня" у подяку. Зрештою, нехай втікає, біда її бери. Що ми, сторожі людської моралі й поведінки, чи що? Нехай собі карк скрутить.

— Шкода чоловіка.

— Шкода не шкода, та чим тут поможеш? І на якого біса я буду приймати до серця такі справи? Раз він у жінці аж так засліплений, то нехай нарікає на себе, коли хто гроші і жінку потягне. Може такого і не станеться, невелика вона цяця.

Знов почли бродити в снігах. За день обмерзали наче колоди, і нічого. По цілоденній праці у вечорі на жарти й сміхи підбивало. Перемивали один одному кісточки на добре, все якось незлобно, добродушно. Часто хлопці співали — тоді притихали і англійці. Співали збільша історичних пісень, тужливих, на очи сльози викликуючих. До трійки гільтаїв прилучувалося більше голосів. Виходив, хоча й не зіспіваний, але зовсім добрий хор, що не постидавсяб і на сцені заспівати. Анґлійці слів не розуміли, та також підтягали „мурмурандо". Раз якось затягнули пісню старого млинаря, перекладену з жидівської мови. Сумна мельодія, а ще сумніші слова розчулили наших дядьків, — декотрий став хлипати. Один, старший невеличкий бурлака без рідні, як хлопці співали „кудиж дінуся, не пригорнуся, хто на старости літ мене прийме", аж заридав на голос. Здивований Олекса спитав, чого він плаче?

— Ой, хлопці, ви молоді, легко вам то співати! А от я, справді, — куди дінуся, де пригорнуся, хто на старости літ мене прийме. Ой, ані хатини, ані дитини і жінки зроду я не мав... — говорив схлипуючи. — Ой, колеса крутяться, літа минаються... У-у-у-у! — і знов заплакав.

Сміятися зовсім не було чого, коли зрозуміти почування того бурлаки. Кожного могла спіткати такаж доля у чужині. Але Олекса мав у собі щось трохи з шибеника. Хлопнув бурлаку по плечу, кажучи:

— Дядьку! Як не маєте де пригорнутися, так пригорніться до моєї... — додав тут соковите слово.

І хоч мент перед тим всі настроєні були дуже поважно, гуморичний реґіт охопив кемпу. Реготали всі, хто сказані слова розумів. Сміялися на інших дивлячися анґлійці і французи, що сказаного не розуміли. Реготався й бурлака, що до нього ті слова звернено.

(Дальше буде).

Відповідальність у макрокосмі і мікрокосмі однакова

„Те, що ми бачили в Бухенвальд викликує в нас почуття стиду за те, що ми називаємо себе людьми. Важко дивитися на оце страхіття і не відчувати, що в деякій мірі і в деякій точці все людство спільно є винувате. Це є обвинувачення у невідповідальности по цілому світі, коли безборонні людські істоти денебудь залишаються в руках божевільних людей, які стають на становищі урядів". Оце вислови почувань і розумувань кореспондентки газети Ню Йорк Таймс Ен О'Гер Мек Кармик в суботу 26. травня при оцінці тих страхіть, які можна було побачити в Німеччині при закінченню війни.

Коли згадуємо про ці жахливі вбивства, яких доконувала націстівська влада, то можна завважати, що їх осудив кожен відповідальний чоловік як щось таке, що не є гідне людини. Цілий світ, який можна назвати науковим словом „макрокосмом", осудив ці вбивства, як акти звиродніلости. Коли письменниця слушно завважує, що за ці страхіття до деякої міри відповідальне все людство, то треба признати, що в цьому людстві, крім очевидно німецьких воєнних союзників, не найшовся ніхто з відповідальних людей, хто не натаврував би такої звірскости.

Тепер пригляньмося іншому подібному явищу: Ще за часів боротьби молодої української держави проти большевицьких наїзників з рр. 1918—1922 большевики нераз заганяли українців до стоділ, поливали їх нафтою і їх підпалювали. Там діялося такесаме пекло, про яке тепер звідомляють з Німеччини. Є в Америці українці, що чудом виратувалися з цього большевицького ... сумніву, що німці взяли собі взірець від комуно-большевиків у теперішній війні. Стверджена як безсумнівна історична правда, що большевики вимордовували голодом населення України в рр. 1932—1934. Світ, оцей макрокосм, не спромігся на подібний осуд большевицьких деґенератів. Може це якраз було заохотою для німців, що їхній злочин остане безкарним так, як безкарно минулося москалям. Коли з цього боку оцінювати німецькі звірства, то хай хоч це буде осторогою для світу, що таких злочинств не можна потурати нікому, бо зараза може поширитися на цілий світ. Отже слушно твердить пані МекКормик, що за німецькі мордунства є в деякій мірі і в деяких місцях відповідальне ціле людство.

Майже водночас проголосила американська конгресменка Клер Бут Лус осуд положення, яке запанувало в царстві Совєтів, а про яке світ з різних причин начас замовчав. Раз осудила вона це положення в рефераті перед збором професорів Колюмбійського університету в неділю 27. травня, а другий раз у своїй промові по радіо ві второк 29. травня. Як навела газета Ню Йорк Таймс з 30. травня, пані Лус вжила таких слів на зясування цього положення: „Навіть російні „тужать за свободою", бо „російські вояки тисячами, а російські генерали тузинами дезертирували з Червоної Росії — втікали перед сталінізмом, ратувалися перед комунізмом і радо боролися по стороні націстів". Ці люди „очевидно завелися в своїх надіях на волю так само, як завелися німецькі вояки, що тікали до Сталіна... Сьогодні на Балкані понад 300,000 російських вояків здезертирували з переможної російської армії, щоб шукати ліпшого, багатшого, щасливішого способу життя. ...180,000,000 росіян живе тепер увязненими за високим муром цензури" не знаючи про світ, в якому слова „право і справедливість", „милосердя і свобода" мають солодке і справжнє значіння для великої маси людей".

Осуд положення населення в Совєтах, висловлений конгресменкою Лус, не є єдиним осудом. Для людей українського роду положення в Совєтах є здавна звісне, оцінка висловлена панею Лус є хіба потвердженням цього, що в Совєтах нема ніяких змін на ліпше, хоч як український нарід і американці українського походження цього бажалиб та надіялись би. Голосів подібних до голосу конгресменки Лус можнаб в політичному світі призбирати безліч. Вони вказують на це, що світ таки почувається до якоїсь відповідальности за положення в царстві Совєтів і мабуть приготовляється до якоїсь акції.

Коли таке змагання слідне ... „макрокосмі", то треба надіятися, що воно ще поглибиться та пошириться серед цього малого світу, або „мікрокосму", що його представляє оця американська громада, яка походить з українського роду. Та нема де правди діти, що саме в таку історичній хвилині, коли йде змагання за найвищі ідеали людства, а водночас за існування кожної окремої одиниці з українського народу, ми є свідками такого осоружного явища, як один то другий колишній український громадянин вітверто переходить на службу найстрашнішому ворогови українського народу, який, після провалу націзму, тепер став першим ворогом людства. Хай буде, що наша громада має аж мінімальне значіння при збірній відповідальности цілого людства, але ця відповідальність є сотні разів важнішою, ніж відповідальність людей неукраїнського роду. Ця відповідальність не міриться чисельністю, а моральною силою. Одиниця українського роду, яка стає на службу ворога, не лише сама пропадає для цієї нечисленної громади, але ще поширює зневіру в якісь ідеали, в якусь глибшу мораль, чи в перемогу правди. І тому треба стати муром проти таких одиниць. Для таких зрадників нема ніякого оправдання. Не поможе їм перехвалка, що вони мудріші. Не поможе блазенська спроба хитрувати на наївности громадянства, голосячи, що то ним проводить „кліка". Рішальне тут тільки те, куди хто веде, хто служить народнім ідеалам, хто іде за поступом, хто добивається справжньої свободи, хто хоче поправити недолю поневоленого українського народу. Це є мірило, яким треба міряти провідних людей, а ніщо інше.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Збірки на цілі Комітетів: Конгресового й Допомогового. Норт Сайд

Ліґа Американців Українського Походження, в якій обєднані всі українські товариства м. Шікаго, скликала на неділю, 27. травня, народне віче до салі Союзового Дому під ч. 845 Н. Вестерн евеню. Було це перше масове віче в українських справах від часу вступлення Америки до війни, як заявив адв. Роман Смук, голова Ліґи, що по відкритті віча американським гимном виголосив вступну промову про дотеперішню успішну працю шікаговських українців в бондових кампаніях та в збірках на цілі Американського Червоного Хреста і Воєнного Фонду, як також про потребу поновлення праці в користь українських національних потреб.

По промові адв. Р. Смука виголосив палкий заклик секретар Ліґи, п. М. Баран, взиваючи шікаґовську громаду до діяльности гідної такої великої громади і конечної в ці переломові історичні дні.

Головним бесідником віча був ред. Богдан Катамай, член делеґації Українського Конгресового Комітету на міжнародню конференцію в Сан Франсиско. В півтора-годинним викладі референт здав звіт праці української американської делеґації в Сан Франсиско та говорив про наші чергові завдання й напрям праці як з боротьбі за повну незалежність українського народу так і в ратуванні українських жертв війни.

По цім головнім рефераті, вислуханім привнимни з очевидним зацікавленням і вдоволенням інж. С. Куропась визвав всіх до жертвенности на цілі У. К. Комітету та З. У. Д. Комітету. (Жертви проголошено в 109 числі „Свободи").

Вест Пулман.

Тої самої неділі в церковній салі церкви св. Михаїла на Вест Пулман, на заклик о. І. Ричкуна, ЧСВВ, зійшлись привні на Службі Божій вірні й вислухали промови п. Б. Катамая. По промові на цілі З. У. А. Д. Комітету зложили жертви: По $5: Емілія і Анна Звайзен; по $2: Іван Лаґола; по $1: В. Партика, Олена Шпорлюк, Марія Кухарська, В. Тупиця, Г. Бутовський, Е. Парійчук, Тетяна Парійчук, М. Семчишин, І. Гаврищків, О. Станкевич, Анастазія Поліська, Анна Стефанюк, Текля Станкевич, Павлина Сасс, Павлина Шавала, Анна Сенечко, С. Гасюк, Параскева Мацех, Варвара Тимуш, Д. Книш, Н. Білик, Л. Білик, І. Козак, П. Романюк, Марія Гавришків, а Х. Чикаловська 50 ц. Разом зібрано $32.50.

Борнсайд.

На Борнсайд віче відбулось у салі п. Михайла Логая в неділю, дня 3. червня. На це віче прийшла поважна група комуністів, що старалась розбити його. В добавок до звіту з Сан Франсиско референт Б. Катамай був примушений давати комуністам ще й лекцію культурної поведінки. Ця лекція помогла й віче закінчено успішно.

На цілі З. У. А. Допомогового Комітету з нагоди цего віча зложили: $50 Михайло; Логай; по $5: Василь Заготинець, Скірка, Жеребняк, Гуцул, Пудик; по $3: П. Оріх; по $2: Вархолик, Бабяк, Бурдак, Лазука, Джорджевич, Зах. Олійник; по $1: Бобик, Клем, Бубин, Бурдак, Галупцак, К. Кметик, Гнатушко, Ватичак, Вишньовська, А. Пудик. Разом зібрано $100.00.

Треба з признанням піднести, що п. М. Логай не тільки дав найвищу суму, але також за салю не взяв жадної заплати, а п. Василь Заготинець жертвував і на Норт Сайд і на Борнсайд та возив референта до всіх громад в Шікаго.

Савт Сайд.

В понеділок вечором п. Б. Катамай промовляв до вірних католицької парохії на Савт Сайд, які зійшлись на заклик о. Е. Теодоровича, ЧСВВ. Привні зложили теж жертви на Допомоговий Комітет: по $10: Петро і Катерина Блітий, Михайло і Марія Блідий (з Гермітедж); по $5 о. Е. Теодорович, Андрій Барадж, Стефанія Брудний, Микола Свіденький, Анна й Теодор Матичак, Тетяна Саламан, Микола Гуміняк, Максим Давидяк; по $3: Олена Брудний; по $2: Ст. Ганис, Гр. Нефронський, І. Нечипор, І. Юрчак, Катерина Гнатишак, Пелягія Бурант. Разом зібрано $75.00.

Зіставлення

Зібано в Шікаго:

Норт Сайд	$555.00
Вест Пулман	32.50
Борнсайд	100.00
Савт Сайд	75.00
Разом	$762.50

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували: П. Кухар переслав $15 як жертви від наступних громадян з Менчестер, Н. Г.: А Беднарчук, М. Бихонок, І. Грицула, А. Кирилюк, В. Голей, П. Осолінський, Е. Могиляк, А. Янош, Т. Шопяк, Т. Газдайка, М. Костина, М. Завінський, Ю. Новосад і Н. Н. всі по $1.

НОВИЙ СЕКРЕТАР СТЕЙТУ. — Едвард Р. Стетиніюс мол. уступив з становища секретаря стейту, а на його місце прийшов Джеймс Ф. Бирнс, уроженець Полудня, бо походить з міста Чарлстон. Бирнс є загально відомою фіґурою. Передше був суддею Найвищого Суду Злучених Держав і директором Воєнної Мобілізації.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Професійна сила — д-р Евген Малик.

Син Теодора й Марії Малик, 2762 Н. Джодсон Ст., у Філядельфії, отримав з Джордж Вашингтон Юниверситі ступінь доктора прав дня 30. травня б. р. Евген покінчив початкову школу у Філядельфії, а по скінченню Норт-Іст Гайскул вступив до Технольоґічного Інституту Дрекселя, де в 1941 р. отримав ступінь Бачелор оф Сайенс в електротехнічним знанню. Діставши працю при державних корабельних варстатах, дістав в короткім часі призначення до департаменту маринарки у Вашинґтоні. Маючи трохи вільного часу записався Евген Малик на студії прав у Джордж Вашинґтон Юниверситі. Видержавши і по чотирьох роках іспит в U. S. D. C. суді в грудни 1944 р. дістав 12. квітня 1945 р. дозвіл вітворити правничу канцелярію в Дистрикті Колюмбія. Він одружений з Корнелією Едвардс з Норт Каролайни. Як член У. Н. Союзу користав із наукових стипендій, які дає У. Н. Союз на підмогу студентам. Щирі побажання батькам і синови з нагоди важного осягу. Треба надіятися, що син тепер стане таким діяльним громадянином, як його батько, що довгі часи був секретарем тов. Любов, від. 45 У. Н. С.

Д-р Евген Теодор Малик.

Філядельфійський Союзовець.

ЕМБРИДЖ, ПА.

На допомогу українцям — жертвам війни.

Дня 16. червня, відбулись піврічні збори братства св. Василія, від. 16. У. Н. Союза. По піврічних звітах і інших відділових і братських справах, порушено також справу допомоги українським жертвам війни.

Про нещастя і траґедію українського народу, говорили С. Панько і М. Родьо і потім ухвалено виасиґнувати з каси відділу $100 і стати між 500 жертводавцями, в надзвичайній компанії „Свободи".

Дальше взято під увагу продаж воєнних бондів Семої Позички.

По короткій і річевій дискусії приявні члени зрозуміли запотребовання нашої прибраної батьківщини в тій війні, щоби побідно закінчити другу половину війни, ухвалили закупити бондів за суму $1,500. Наш відділ вже закупив воєнних бондів за суму $6,000.

Осип Литвин,
рек. секр.

ПОШУКУЄМО 417 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

82)	Товариство Українська Січ, відділ 170 У. Н. Союзу, Джерзі Сити, Н. Дж.	$100.00
83)	Михайло Марків, Линдора, Пенсилвенія	100.00
	Разом	$ 200.00
	Попередно проголошено	8,100.00
	Разом	$8,300.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA
P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

З Домашнього Фронту

ПЯТЬ ВИМОГ ДЯДЬКА СЕМА.

ВАШИНҐТОН. — Уряд Злучених Держав ставить до громадянства наступних пять домагань:

Старайтеся купити для свого вояка, чи вояків заморем воєнний бонд в часі кампанії семої воєнної позички. А як вже купите, то напишіть їм про це, посилаючи їм „Ві-Мейл" цертифікат, який можна дістати всюди, де продають воєнні бонди.

Тримайтеся воєнної роботи, поки не скінчиться війна з Японією. Якщо у воєнній індустрії, при якій ви працюєте, зайдуть зміни, то вдавайтеся до найближчого федерального бюра праці, а там вам скажуть, де можна дістати воєнну роботу.

Не подорожуйте літом. Уважайте, що тепер вертає з фронту багато вояків, які ідуть на заслужену відпустку додому. Дайте їм нагоду подорожувати. Не забувайте також, що багато вояків іде на Тихоокеанський фронт.

Купуйте тільки такі річі, без яких не можете обійтися. Реконверсія вже зачалася, але Америка не може продукувати ще так багато річей для цивільного вжитку, щоби можна здержати інфляцію. Бо, уважайте, що війна з Японією ще не скінчена.

Будьте приготовані на те, що може забракнути деякої поживи. Приймайте таку пайку, яку вам дають. Майте на увазі, що багато харчів висилається тепер до Европи і на Тихоокеанський терен. Тому власне деяких річей можна буде купити дещо менше ніж давніше. — OBI.

WOUNDED three times while carrying radio equipment to shore and going back to salvage more vital communications supplies from the sea, Technician John J. Pinder still aided in establishing a communication system on a beachhead in France. He never gave up until fatally hit while still at his post. Are you matching his sacrifice? Buy and hold War Bonds! *U. S. Treasury Department*

НОВІТНІ ВИГАДИ В СТАРИНІ

8)

Цензура.

Як кожний знає, прислугує нині державі право цензурувати книжки, т. зн. вона може зарядити, згл. велiти виконавчим своїм органам конфіскату, або знищити невідповідні витвори друку. Але вже в старину мусіла держава добре в тім згляді берегти свій авторітет.

Так заборонили та спалили в Атенах письма Протагора, о скільки дістали їх у свої руки. Така сама доля постигла, здається, посмертні твори Нуми Помпілія, тому, що вони по думці загалу денеде виступали проти офіціяльних доґм релігії.

Передовсім як цензор книжок наганяв страху цісар Авґуст. На його розказ вкинено в огонь більше ніж 2000 книжок, між ними головно багато глумливих письм. При тій нагоді знищено на приказ сенату також твори Тита Лябієна, але за Каліґулі дозволили їх назад. Лябієн так остро виговорював та виписував проти всіх тих, що інакше політично думали, як він сам — а він був запеклим републиканцем, — що його замісць LABIENUS називали жартом RABIENUS. Також письма історика Кремуція Корда, що жив за часів Тиберія, вкинено в огонь задля похвального відзиву про Брута й Кассія, той розпорядок затвердив сенат, аби підхлібитися цісареви.

В 1817. році уложив, як звісно, Ґабельсберґер у Монахові свою власну стеноґрафічну систему, бо анґлійська система зладжена в 1786 р. Семюелом Тайлором, йому не вистарчала. Та стеноґрафією послугувалися вже римляни; називали її тіронськими нотами від імени її винахідника, Ціцеронового визволенця Марка Тулія Тірона. Ще до тепер заховався звісний початок Катілінарських бесід Ціцерона в стеноґрафічних рядках. А поет Марціяль навіть виспівував похвалу стеноґрафії в гарнім двостиху, в котрім говориться:

„Нехай біжать слова; рука бистріща від них; ще язик не скінчив свого діла, а правиця вже зробила своє", а поет Манілій писав в своїй поезії: „От тим то буде швидкий писар, для якого що слово, то буква, і який значками випередить язик та побіжну розмову пропускаючи новими скороченнями довгі слова".

Тіронські ноти загинули з римською державою, та їх розуміння заховалося у нотарів та в деяких манастирських келіях. Поодинокі скорочення замінилися навіть на пізніший скоропис.

Оголошення.

Перед кількадесять роками зроблено в Геркулянум в Італії інтересну знахідку. При розкопах видістався на денне світло один стовп для оголошень, око в око подібний до стовпів виставлених по великих містах Европи, що служать головно до наліплювання афішів. Стовп покритий один на однім наліпленими плякатами; показалося навіть, що вони були прикріплені арабською ґумою. Анонси мають театральні програми, зазиви явитися на зборах, виборчі відозви і т. ін. зовсім як нині.

Та гадка зладити стовпи для оголошень не є ніяк чимось геніяльним та оригінальним. Маємо багато замітних прикладів на те, що двоє людей, розділені один від другого простором і часом, незалежно від себе попали на зовсім однакові гадки. Коли Наполеон після свойого нещастя під Москвою 1812. вернув до Парижа, то щоб відвернути увагу зворушеного болючою аферою народу, видав розказ: „зараз позолотити Дім інвалідів". Нарід мав через той „трик" дістати інший предмет до розмови. Тим скопіював Наполеон зовсім несвідомо зовсім подібний розказ, який видав був 800 років перед ним византійський цісар Романос II. Той нездібний монарх, що стояв під властю своєї жінки Зої, підняв воєнний похід проти Сараценів, був зовсім розбитий і з тяжкою бідою вирвався від полону. Отже тепер, щоб відвернути увагу константинопольської юрби від тої невдачі, розказав позолотити стовпові капітелі Панаґії при Влахернській палаті. Тяжко допустити, щоб Наполеон міг знати про той підступ незначучого впрочім у всесвітній історії Романоса.

Штучне висиджування дробу.

Що не хотіло вдатися французови Копіно при численних пробах у 1829 році, а то штучне вигрівання качачих, гусячих та курячих яєць, у тім старі еиптяни, як знаємо з Плінія, були вправними майстрами. У старих єгиптян штучне вигрівання відбувалося в глиняних комірках, які денно через 3—4 години сильно опалювали великими цегляними та вбудованими в землю печами, а оцінюючи температуру переважно тільки чуттям, лагодили її в разі потреби відчиняючи продуви. Яйця лежали на землі на соломі, що 6 годин їх обертали, по 10 днях пробували і добрі клали до вищого, теплішого переділу того будинку. По звісткам Плінія доходили єгиптяни таким способом до соток-тисяч молодих курят річно.

При тій нагоді треба ще вказати на другий інтересний орієнтальний винахід: при розкопах у Тель-ель-Гезей у полудневій Палестині пороблено знаходи, які зовсім добре і певно вказують на те, що міхи до вдування гарячого повітря в великих гутничих печах, на які інжинір Нелсон дістав перед кількадесять роками патент, були знані на Сході вже близько 1400 р. перед Хр. Дуже інтересне було в протягу розкопок відкриття тої великої печі для приладжування заліза, яка мала прилад до огрівання внішнього повітря перед його введенням до печі.

Уладження огородів для годівлі слимаків стало нині одним із дуже поплатних підприємств. Власне нинішні французи вміють оцінити вартість слимаків як предмету поживи. В париських торгових галях продається річно понад 800,000 кг. їдомих слимаків, не числячи значного вивозу до Америки. Найбільше слимаків іде з департаменту Оби. Також у Віртембурзі, Австрії та Швайцарії уміють годувати слимаків, однак народній смак не зміг тут одушевитися тою стравою. Зовсім інаше в старинім Римі! Старинні римляни рівнялися в тім огляді новочасним французам. По звісткам Варрона були в Римі широкі слимакові огороди. Про цісар Вітелія говорять, що він був великим аматором слимакового обіду. Пліній оповідає про одного славного годівника слимаків Фульвія Гірпіна, що в своїх огородах урядив окремі відділи для поодиноких рас, щоби задоволити кожний напрям смаку своїх знаменитих гостей: там був відділ для білих слимаків із Реати, другий для незвичайно товстих із Ілірії, ще інший для полудневo-африканської сорти і т. д. При годованню не скупили м. ін. подавати цукру та вареного вина. В нинішній Франції признають перше місце одному особливо великому родови, винничним слимакам; але їдять і гаєвих слимаків, чорнощоких, а — коли нема нічого ліпшого — також звичайних огородових слимаків.

Бійки когутів.

Також бійки когутів мали місце в старині. Незвичайного старання докладали на плекання боєвих когутів, а Танаґра, Родос, Халькіда, Дельос і Медія мали задачу достачати сильних звірят. Щоб побільшити їх лютість, годували їх чісником, узброювали їх ноги острими мідяними острогами та ставили їх потім один проти одного на столі, обведенім підвищеними краями. При тім грачі й видці йшли о заклад, часом на значні суми; коротко, старина подає нам уже й тут прообраз когутячих бійок, які й нині пристрасно устроюються в деяких іще сторонах, найбільш у Франції та Англії. Впрочім те видовиско служило не тільки як розривка. Незамітно — каже у Люкіяна Сольон до Скита Анахарзіса — повстає в душі видців охота ставити опір кожній небезпеці, щоб не дати когутам перемогти себе в відвазі та не дати зробити себе нездібними до довшого опору ані ранами, ані втомою, ані ніякою іншою прикрістю. Заведені від часів Темістокля бійки когутів мали про те бути взірцем до наслідування на полях битви. Ніхто не повинен був дати застидати себе когутови. Іноді заставляли битися з собою також перепелиць. Бійки когутів змальовані також на численних старинних візерунках.

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 7. липня, в гали 435 Мейн Стр. На цих зборах буде роздана членам дивіденда від У. Н. Союзу. Тому всі члени обовязково повинні бути приявні на цих зборах і забрати свої чеки дивіденди. — М. Матіяш, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Повідомляємо всіх членів, що піврічні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 301, відбудуться в неділю, 8. липня, в годині 1. пополудні, в новій парохіяльній салі при клей і Кортес ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори на означений час і місце. Маємо дуже багато справ до рішення. Прийдіть і заберіть свої чеки дивіденди. — За уряд: Л. Доманьчук, предс.; М. Горний, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Уряд Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що збори відбудуться в неділю, 8. липня, точно в годині 1:30 пополудні, під ч. 2376 Ґрейлінґ ул. Просимо кожного члена бути приявним, бо буде звіт контролі за 6 місяців і кожний член має забрати собі дивіденду.—За уряд: А. Патра, рек. секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо членів Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, що піврічні збори відбудуться в неділю, 8. липня, в год. 2. пополудні, в українській гали, 213 Скулмекер Еве. ріг 2. вул. Просимо членів прийти, бо буде звіт контролі. — За уряд: І. Фаль, предс.; Я. Янковський, кас.; М. Куць, секр.

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Василія, від. 87, повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться 8. липня в гали парохіяльній, Елікот Ровд, у годині 1. пополудні. Просимо членів прийти на ці збори і вирівнати свої залеглости. — К. Купер, предс.; І. Окаль, кас.; Н. Трояновський, секр.

ТАРЗАН, ч. 1203. Літак в огні.

Хоча два рази ранений, Тарзан, біжучи високою травою, схилений як малпа, добіг до літаків перед націстами.

Він потер сухі патики, аби добути огонь. Потім підпалив найближчий літак.

Він підніс полумя від одного літака до другого, поки тільки один остався непідпалений.

Ослаблений упливом крови, він уживав усеї сили волі, аби докінчити діла.

Але тепер він ослаб зовсім, захитався й втратив притомність.